

Az óriás korai denevér (*Nyctalus lasiopterus*) és fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) újabb előfordulási adatai Észak-Magyarország területén

New Records of Greater Noctule (*Nyctalus lasiopterus*) and Parti-coloured Bat (*Vespertilio murinus*) in North-Hungary

GOMBKÖTŐ PÉTER¹ - BIHARI ZOLTÁN² - ESTÓK PÉTER³

¹H-5200 Törökszentmiklós, Fáy A. ltp. G/3/14.

²H-4200 Nyiregyháza, Toldi u. 63.

³H-3300 Eger Rózsa K. u. 8.

ABSTRACT: The paper reports the new occurrence of two very rare species, greater noctule (*Nyctalus lasiopterus*) and parti-coloured bat (*Vespertilio murinus*) in Hungary. *Nyctalus lasiopterus* has been found many times in North-Hungary during the last 4 years (1993-96). We caught 12 specimens by mist-netting in 4 habitats. We could observe more specimens by using bat detectors. Nursery colonies of this species may exist near to these habitats. The parti-coloured bat (*Vespertilio murinus*) has been observed in 3 new place (forests and an attic of a building) during the last 2 years (1994-95). All the three specimens were – perhaps lonely – males.

Az óriás korai denevér (*Nyctalus lasiopterus*) elterjedési területének egészen a ritka fajok közé tartozik. A legnagyobb európai denevérfaj európai előfordulási adatai szórványosak. Hazai előfordulásáról több cikk is beszámol [TOPÁL, 1976; DOBROSI, 1993]. Az utóbbi néhány évben sikerült olyan lelőhelyeit kimutatni, ahol az év egyazon vagy eltérő időpontjaiban több egyed is előfordult. Ezen élőhelyek közelében a faj szaporodó kolóniáinak megléte is valószínűsíthető, mivel szoptatós, kiszívott mellbimbójú nőtényeket is fogtunk. Az elmúlt négy évben négy helyről tudtuk a faj egyedeit kimutatni Észak-Magyarország területéről, egymástól viszonylag nagy távolságra található élőhelyeken. Valamennyi észlelés a nyári időszakban történt és kisebb állóvíz, tó mellett, ahol kimondottan denevérfaunisztikai céllal végeztünk vizsgálatokat. A denevérek befogására 3 m magas függőhálót alkalmaztunk.

ESTÓK és GOMBKÖTŐ, illetve BIHARI 1993.07.19. és 1994.08.31. közt több alkalommal fogták a faj egy-egy példányát a Felsőtárkányi-tó mellett. Ugyanezekben az években az óriás korai denevér többször is előfordult a tó közelében. Több alkalommal kerültek meg itt is szoptatós, kiszívott emlőjű, illetve emlő körül szörkopásos egyedek. Összesen öt példány került befogásra, nőtény és hím egyedek egyaránt.

BIHARI 1994.07.23.-án Rudabányácskán egy kacsaúszató partján fogta egy példányát, ahol további egyedeket is megfigyelt. A befogott példány szoptatós nőtény volt. Érdekeség, hogy ez az állat két közeli rokonával, a korai és a szöröskarú denevér (*Nyctalus noctula* et *Nyctalus leisleri*) egyedeivel együtt került befogásra.

1996.07.13.-án Háromhuta mellett, István-kúton ismét BIHARI fogta meg a faj egy nőtény példányát, szintén az előbb említett két faj társaságában.

ESTÓK és GOMBKÖTŐ a Mátra-hegységben, Parád község határában 1995.07.23-24.-én fogta a faj újabb példányait. Ezen a helyen egyetlen éjszaka alatt öt egyedet sikerült befogni. Mindegyik egyed ivarérett, szoptatós nőtény volt. Denevérdetektor segítségével megállapították, hogy itt is további példányok repkedtek az éjszaka folyamán. A lelőhely tengerszint feletti magasságát tekintve a faj eddigi legmagasabb hazai előfordulási helyét (667 m) találták meg. Ezen a helyen a korai denevér (*Nyctalus*

noctula) nélkül, viszont a szőröskarú denevérrel (*Nyctalus leisleri*) együtt fordult elő. A befogásra került állatoknak jellegzetes, erős szaga volt. A befogott egyedek jó kondícióban voltak. A denevérek meglehetősen nehézkesen repültek, szárnyukkal néhányat csaptak a levegőbe mielőtt sikerült elszállniuk. Röptük korántsem volt olyan fordulékony, mint a kisebb rokon fajoké, a korai vagy szőröskarú denevére.

Mind a négy helyen stabilnak tűnő szaporodó kolónia feltételezhető, habár csak a Felsőtárkányi-tónál kerültek meg egymást követő években egyedei. A befogott nőtények emlője szinte kivétel nélkül szoptatás miatt kiszívott volt. A faj hazai szaporodása tehát nagy valószínűséggel állítható, annak ellenére, hogy a szaporodóhely pontos helyét nem ismerjük, de valószínűleg a közeli erdőkben található.

A fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) hazánkban a legritkábban előkerült de-nevérfajok közé tartozik, csupán tucatnyi előfordulási helyéről van tudomásunk. A faj egyedei elsősorban Budapest és a Bükk-hegység területén kerültek elő. TOPÁL [1976] szerint Magyarország területe a faj számára, mint esetleges telelési hely és vonulási útvonal valószínűsíthető.

Az elmúlt két év során három alkalommal került meg Észak-Magyarország területén. A lelőhelyek egymástól viszonylag kis távolságra, néhány tíz kilométerre találhatóak. Valamennyi helyen csupán magányos hím egyedeket találtunk.

1994.08.09.-én a Bükk-hegység lábánál, Felsőtárkány határában, idős fákkal körülvett tó mellett egy hím példány került elő hálózás során.

ESTÓK 1995.04.07.-én az egri Tanárképző Főiskola padlásán talált egy sérült, elpusztult hím példányt. A szőrzet színe alapján feltételezhetően fiatal állat volt.

1995.07.23.-án néhány tíz km-re az előző lelőhelytől, a Mátrában egy erdei tó mellett végzett hálózás során került elő ismételtlen egy hím példány.

A hazai adatok alapján elmondható, hogy a fehértorkú denevér egyedei a legkülönbözőbb biotópokban kerültek elő, a montán bükkösöktől az alföldi tájakig. A faj egyedei épületekben és erdei élőhelyen egyaránt előfordultak. Két példány a nyár második felében került elő.

Hasonlóan a korábbi adatokhoz az újjak is megerősítik azt a feltételezést, hogy a faj vonuló egyedei fordulnak elő hazánk területén.

Függelék

Nyctalus lasiopterus SCHREBER, 1780

Felsőtárkány, tó, 1993.07.19., 1 (0+1), EP, GP; 1993.08.01., 1 (0+1), GP; 1993.09.11., 1(1+0), BZ,GP; 1994.08.10., 1 (0+1), EP, GP; 1994.08.31., 1 (0+1), GP - Háromhuta, István-kút, 1996.07.13., 1 (0+1), BZ - Parád, Pisztrángos-tó, 1995.07.23., 5(0+5), EP, GP - Rudabányácska, kacsauzlató, 1994.07.23., 1 (0+1), BZ.

Vespertilio murinus LINNAEUS, 1758

Eger, főiskola, 1995.04.07., 1(1+0), EP - Felsőtárkány, tó, 1994.08.10., 1 (0+1), EP, GP - Parád, Pisztrángos-tó, 1995.07.23., 1(1+0), EP, GP

Irodalom

DOBROSI, D. (1993). Adatok a Bükk-hegység denevérfaunájához. Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 18:191-197.

TOPÁL, GY. (1976). New Records of *Vespertilio murinus* LINNAEUS and of *Nyctalus lasiopterus* SCHREBER in Hungary (*Mammalia: Chiroptera*). *Vertebr Hung.* 17:9-13.